

Drejebog for en grøn fremtid

INTERVIEW

Danmark har alle forudsætninger for at blive rollemodel for bæredygtig omstilling. Men der mangler en fælles fortælling, der kan binde de mange gode aktiviteter og strategier sammen. Et nyt ambitiøst projekt, ledet af tænketanken Sustainia, skal skabe et samlingspunkt, som viser verden, at klimakrisen er en mulighed for udvikling.

PETER HESSELD AHL
ph@mm.dk @peterhesseldahl

GRØN OMSTILLING

Erik Rasmussen, Ugebrevet Mandag Morgens stifter og chefredaktør gennem mange år, har en sjælden evne til at tænke i systemer og formulere koncepter, der rammer tidsånden og formår at samle en forbløffende mængde af meget kvalificerede og indflydelsesrige deltagere.

Han har i høj grad været med til at sætte klima og bæredygtighed på dagsordenen blandt politikere og virksomheder, og han har gennem årene stået bag stribevis af initiativer, der har givet Danmark en stemme i den globale debat om grøn omstilling.

Nu præsenterer han igen en superambitiøs plan for, hvordan alle gode kræfter i Danmark kan finde sammen om hurtigere at udvikle teknologier og løsninger, der passer til et moderne bæredygtigt velfærdssamfund.

'Drejebog for et bæredygtigt Danmark – og Europa' hedder projektet, og bag det står, ud over Sustainia, 50 særdeles erfarne og centrale danske aktører.

Kredsen bag projektet tæller blandt andet tidligere chef for FN Global Compact Lise Kingo, Connie Hedegaard, bestyrelsesformand for KR Fonden, professor Peter Birch Sørensen, Malou Aamund, direktør i Google Danmark, Ørstedes bestyrelsesformand Thomas Thune Andersen og Lars Aagaard, direktør i Dansk Energi.

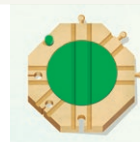
Siden foråret har de 50 eksperter arbejdet på at udforme forslag til en håndfuld store projekter, der alle har til formål at accelerere udviklingen og udbredelsen af bæredygtige løsninger. En stribe store sponsorer – blandt andet Klimaministeriet, Ørsted, Vækstfonden og Poul Due Jensens Fond – har støttet de første analyser.

For Erik Rasmussen handler det i høj grad om at medtænke og inddrage hele det økosystem, der påvirker, og bliver påvirket, af de kommende års formentlig ganske dybtgående forandring.

"Tanken er, at man tager det nuværende velfærdssamfund

SYSTEMÆNDRING

Et fælles bord

Den største samfundsomstilling i nyere tid er grøn. Og hvis omstillingens ambitiøse mål skal indfris, er der brug for at skabe et velsmurt system med komponenter fra mange dele af samfundet. Der er brug for sektorkobling.

Projektet 'Drejebog for et bæredygtigt Danmark – og Europa' samler de centrale aktører om ét mødebord – i et rum der hverken er politisk eller konfliktfyldt.

og giver systemet en bæredygtig overhaling. Det er en systemisk løsning på en kompleks udfordring."

"Vi har sjældent stået over for så komplekse og så hastigt accelererende udfordringer, og for at finde svar på dem er du nødt til at finde et økosystem af kompetencer, der er lige hybridt, som udfordringerne er."

"Derfor har vi samlet folk fra omkring 20 forskellige samfundsdiscipliner, der for første gang sætter sig sammen. Det går fuldstændig på tværs, lige fra kultur til forskning og virksomhedsudvikling – de er alle sammen hinandens forudsætninger," fortæller Erik Rasmussen.

"Du kan kun finde en løsning inden for en meget kort tids horisont, hvis du trækker den viden ud, der findes i mange forskellige siloer, og parrer dem. Det er i brudfladerne, at nye idéer fødes. Men det er selvfølgelig ekstremt svært, og det er ikke sikkert, at det lykkes. Men vi er nødt til at prøve."

Forskning, undersøgelser og praktiske forsøg i et ny center

Der er fem hovedspor i drejebogen, og for hvert spor er der sammensat mindre arbejdsgrupper.

Et mere agilt og fleksibelt innovationssystem

Her undersøges det, hvordan viden og innovation om grøn >

Erik Rasmussen mener, at der er akut brug for at samle alle gode kræfter om at skabe en fælles forståelse af, hvad der skal til for at tackle klimakrisen. Det ville vi også gøre, hvis en asteroide havde kurs mod Jorden, påpeger han.

FOTO — ARTHUR CAMELBECK

teknologi hurtigere kan spredes og omsættes til løsninger, der kommer på markedet.

Bæredygtig digitalisering

Her udveksles og udvikles idéer til, hvordan avanceret digitalisering og AI kan fremme en bæredygtig omstilling.

Fyn som eksperimentarium for bæredygtig adfærd

I samarbejde med de fire store fynske medier og center for konstruktiv journalistik ved Aarhus Universitet skal det undersøges, hvilke rolle medierne kan spille i omstillingen, og hvordan medierne kan bidrage til at skabe ny adfærd.

Kortlægning af danskernes holdning til bæredygtighed

Her er planen en 'folkeafstemning' i form af en storstilet undersøgelse, der afdækker danskernes holdninger til bæredygtighed. Målet er blandt andet at forstå de forskelle, der findes, både demografisk og geografisk, på hvilke budskaber man lægger størst vægt på.

Et fysisk eksperimentarium i Auderød

Det mest synlige projekt er idéen om at indrette den tidligere militærlejr i Auderød til et innovationscenter og eksperimentarium for bæredygtig livsstil – projektet har arbejdstitlen 'Sustainia World'.

Der skal indrettes et hjem, der kan demonstrere, hvordan man kan leve klimavenligt, men med en høj levestandard og moderne bekvemmelighed. Innovationscenteret skal være der, hvor idéerne og indsigterne fra de øvrige spor kan afprøves og vises frem.

Den praktiske demonstration af bæredygtige løsninger er interessant for erhvervslivet, fordi det giver endnu et vindue til at vise resten af verden, hvad danske virksomheder kan tilbyde. Markedet for grønne løsninger og de teknologier og tjenester, der skal bruges til dybest set at omstille det meste af den globale infrastruktur inden for få årtier, er selvsagt enormt.

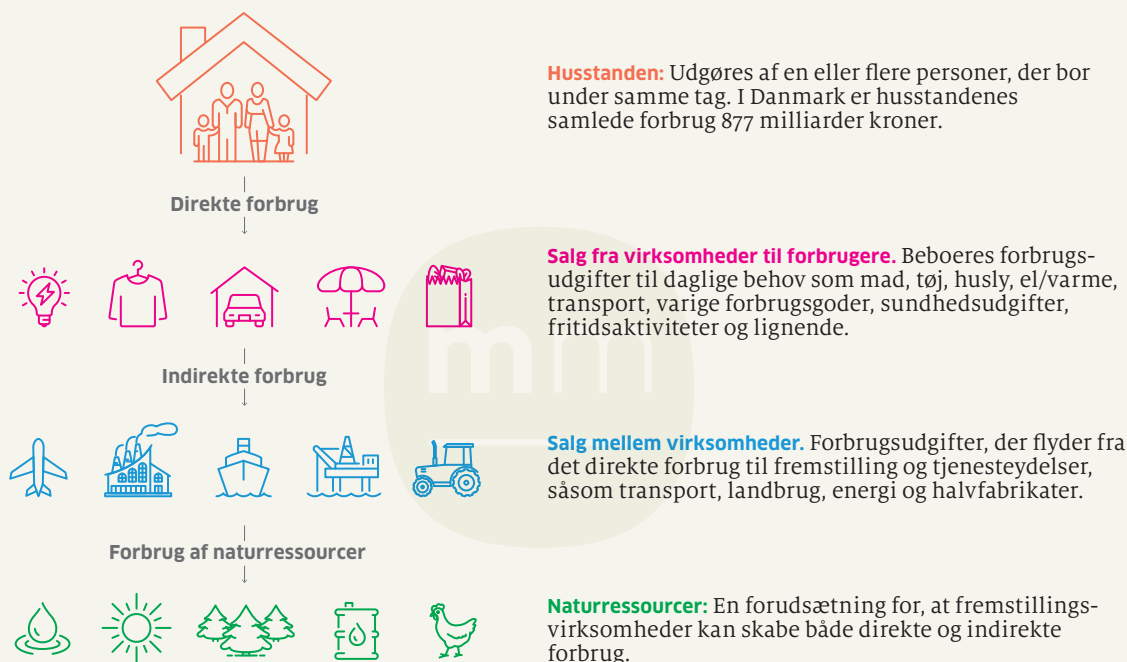
En anden potentiel partner i projektet er EU-Kommissionen, der for nylig spillede ud med idéen om et "nyt europæisk Bauhaus" – en målsætning om at skabe europæiske centre for arkitektur og design, der, ligesom Bauhaus-bevægelsen i sin tid, kan være med til at definere fremtidens æstetik og funktionalitet for bygninger. Håbet er, at Auderød-projektet kan blive en af de fem nye institutioner, som EU-Kommissionen vælger at støtte.

Man kan indvende, at der i forvejen er et stort antal projekter i Danmark, der på hver deres område arbejder med de problemstillinger, som Sustainia-projektet vil tage fat på.

Danmark har en regering med et klart grønt mandat fra befolkningen og et mål om 70 procents CO₂-reduktion inden for de næste ti år, og det bakkes op af stort set hele Folketinget, industrien og de store danske organisationer.

Rækkevidden af husstandenes forbrug

En stor markedsmulighed for bæredygtige produkter – også for danske virksomheder

FIGUR 1 — Hjemmet er udgangspunktet i planerne for et innovationscenter i den tidligere Auderød-lejr. Her skal teknologier og løsninger for en bæredygtig livsstil afprøves i praksis. "Spisebordet er et af verdens vigtigste beslutningscentre, når familierne skal ændre adfærd," siger Erik Rasmussen.

KILDE — Sustainia.

Vi har klimaaftalen for omlægningen af energiforsyningen, vi har tværgående klimapartnerskaber, vi har den grønne fremtidsfond med et budget på 25 milliarder til investeringer i nye teknologi.

Vi har **State of Green**, der skal vise danske grønne kompetencer frem for alverden, og som tæller ministerier og de største industrielle selskaber som partnere.

Og så har vi i øvrigt en stribe hjemmedyrkede øko-landsbyer, der i årevis har arbejdet på græsrodsniveau med at leve bæredygtigt i praksis.

Har vi brug for endnu et storstilet projekt om den bæredygtige fremtid?

Ja, siger Erik Rasmussen, for nu er der brug for at bringe de mange forskellige indsatser sammen i én sammenhæng:

"Der findes mange initiativer og projekter om klimaet, men

de spiller ikke sammen. Sustainia World handler om at finde en fælles forståelse af situationen, og den skal skabes meget hurtigt.

Jeg plejer at sammenligne med, at vi opdager en asteroide, der har kurs mod Jorden og vil ramme os om en otte-ni år. Hvis det skete, så ville vi alle gå sammen om at forhindre, at den ramte jorden. Men nu er der jo en katastrofe, som vil ramme os i form af klimaforandringerne."

Erik Rasmussen peger på, at Drejebog for et bæredygtigt Danmark i høj grad skal inddrage befolkningen, eksempelvis gennem idéen om at gøre en halv million fynboer til frontløbere for en bæredygtig livsstil og den store undersøgelse af danskernes holdninger.

"Normalt er befolkningen ikke for alvor en del af de stakeholders, der arbejder med udfordringen. De fleste af de aktiviteter, der er i gang, spiller ikke sammen med befolkningen. Men det

>

Medmindre vi får en fælles forståelse af, hvad der skal til, så vil vi ikke lykkes med omstillingen. Især når du skal udvikle ting meget, meget hurtigt, risikerer du, at befolkningen står af.

Hvis det var regeringen, der kom med fortællingen, ville oppositionen straks finde ud af, hvordan de kan slå det ned.

er en afgørende kobling. Hvis ikke befolkningen hurtigt kommer med, så får du dem imod dig.”

“Man kan se med covid-19, at der ikke skal ret meget til, før vi kommer ud i store politiske opgør, og sådan kommer det også til at gå med klimaet. Hvis man ikke kan forstå udfordringerne og gennemskue, hvad der skal gøres, så bliver folk skeptiske, angst og negative,” siger Rasmussen.

Fortællingen, der kan samle alle gode kræfter

Det er ikke tilfældigt, at Sustainia-projektet kaldes en “drejebog”. Det er den fælles fortælling og forståelse, der kan samle alle parter til at arbejde i samme retning, der er den røde tråd i projektet.

Hvad er fortællingen – helt kort?

“Den fælles fortælling handler om, at vi har en udfordring, som er kompleks, og som truer den livsstil, vi har nu – men den kan vendes til et utroligt innovationsspring. Krisen kan vendes til et gennembrud for skabelsen af et mere innovativt samfund.”

“Det er et spørgsmål om, hvorvidt vi vil udvikle eller afvikle den danske samfundsmodel. Hvis vi vil udvikle den, skal vi opfatte enhver udfordring som en mulig løsning – vi skal gå fra et risikosamfund til et mulighedssamfund.”

“Men det haster. Den tid, hvor vi bare kunne lave en ny kommission eller holde endnu et COP-møde, er forbi. Forskellen på en risiko og en mulighed er, hvor hurtigt du opdager den. Det er nu, vi skal handle, og Danmark har alle forudsætninger for at udvikle den model, der gør den store forskel.”

Hvis historien om omstillingen; at vi skal vende udfordringer til muligheder, allerede findes – kan du så ikke bare fortælle den historie, og så går alle i gang?

“Nej, du kan ikke bare fortælle det. Don’t tell it, show it. Du er nødt til at vise i praksis, hvad der kan lade sig gøre, og vise, at det kan gøre en forskel. Nu skal vi identificere konkrete muligheder, og det er derfor, der er 50 nøglepersoner involveret.”

I fortællingen om den fælles fremtid, hvad er det så for hindringer, vi skal overkomme?

“Forthindringen er, at vi har mange forskellige opfattelser og fortællinger. Videnskaben har én fortælling, men den er der ikke mange, der har forstået. De taler deres eget sprog, og de spændende rapporter bliver tit i nogle ret lukkede kredse. Virksomheder har en anden udlægning af situationen, politikere har deres udlægning – og en stor del af befolkningen har ingen udlægning, de er ikke koblet ind i de forståelser, som de andre arbejder med ud fra hver deres egen interesse.”

“Det er den største udfordring, vi står over for. Medmindre vi får en fælles forståelse af, hvad der skal til, så vil vi ikke lykkes med omstillingen. Især når du skal udvikle ting meget, meget hurtigt, risikerer du, at befolkningen står af. Det er ufarligt at diskutere grøn omstilling på det principielle plan. Men når vi i praksis skal ændre adfærd, så meget og så hurtigt, så bliver det politisk og konfliktfyldt, og dermed underminerer vi løsningen af problemet.”

“Vi kan se problemet i USA, Frankrig og England. Hvis du ikke

har en engageret og informeret befolkning, ender det med, at demokratierne bliver de dårligste samfund til at løse det. De er baseret på folkets vilje og indsigt, men hvis ikke de kan følge med i den hastighed, udviklingen kræver, så splittes samfundet. Det kommer vi til at opleve i accelererende grad i de kommende år,” mener Erik Rasmussen.

Danmark har alle forudsætninger for at være rollemodel

Det var udfordringerne i drejebogen for fremtiden. Hvad er så de gode elementer, man kan bygge på?

“Verden har brug for en international rollemodel, der kan vise, hvordan man håndterer kompleksiteten i omstillingen, og Danmark har alle forudsætninger for at være den. Vi er et tillidsfuldt folkefærd, vi har arbejdet længe med grønne og bæredygtige omstillinger, vi er klimabevidste og der er en beredvillighed, vi har allerede sat 70-procents-målsætningen i gang.

Vi har de rigtige holdninger, men de skal retfærdiggøres af de rette handlinger.”

“Og spørgsmålet er så, om vi kan lukke kløften mellem holdning og handling. Du kan være sikker på, at vi løber ind i kolossale problemer. Jeg tror ikke, vi gør os helt klart, hvad der skal til. For at holde den globale opvarmning på 1,5 grad skal lande som Danmark reducere CO₂-udledningerne fra vores forbrug med mellem 8 og 12 procent hvert år op mod 2030. Det vil kræve dramatiske adfærdændringer – tror du, det bliver nemt?”

“Der er måske hele sektorer i erhvervslivet, der skal afvikles og dø. Vi har lige haft eksemplet med mink, der viser, at man risikerer at få modstand fra befolkningen, hvis de ikke er involveret i fortællingen – det er den vigtigste del af systemtænkningen.”

At det kan blive vanskeligt bekræfter en helt ny undersøgelse som TV2 og Politiken har fået lavet. Den viser, at et solidt flertal af danskerne ikke er indstillet på, at der skal lægges højere afgifter på benzin, kød eller mælk. 77 procent er eksempelvis imod at lade prisen på mælk stige med 2 kroner.

Erik Rasmussen taler om “bæredygtighedens trepartsaftale”. Borgerne skal ændre adfærd, men for at de kan gøre det, skal virksomhederne udvikle produkter og ydelser, der understøtter borgernes nye adfærd, og staten og politikerne skal lave visioner og regler, der påvirker, hvad der er muligt i samfundet.

“Det er en forudsætning for bæredygtighed, at de tre parter kan blive enige om retningen. Mennesker ændrer ikke adfærd, bare fordi de bliver bedt om det,” mener Erik Rasmussen.

Den form for overordnet fortælling og bred forståelse af retningen, du taler om, er det egentlig ikke regeringens opgave at levere den?

“Det kan kun gøres af en institution, der er politisk uafhængig. Hvis det var regeringen, der kom med fortællingen, ville oppositionen straks finde ud af, hvordan de kan slå det ned. De partnere, der er med, arbejder i forvejen med omstillingen, inklusive flere af ministerierne. Men de erkender, at et projekt som dette skal ligge et uafhængigt sted – ellers bliver det hurtigt til politik,” siger Erik Rasmussen •